

برجام هنوز ارزش مبارزه برای بقای آن را دارد.

موافقت گسترده بین المللی وجود دارد که ترک آمریکا از توافقنامه اتمی بی اساس بوده است، ولی شرکت های ایرانی خواستار تعهدات ملموس از سوی شرکای اروپایی هستند که با اظهارات سیاسی آنها همخوانی داشته باشد. ایران بطور واضح نشان داد که برای زنده نگه داشتن برجام از شرکای اروپایی چه نیامندی ها را دارد. اما ایران همچنین در این مورد نقش دارد. رد پای نظامی منطقه ای، برنامه موشک های بالیستیک و برنامه های توسعه غنی سازی اتمی با سرعت آن چیزی که از توافقنامه باقیمانده است را از بین میبرد.

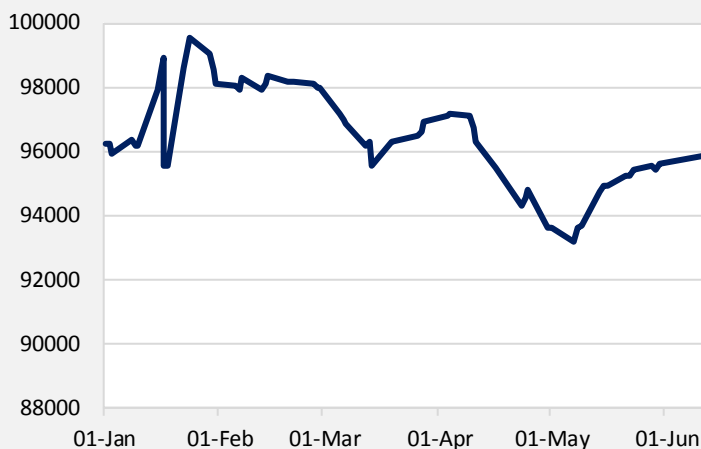
آقای ظریف وزیر امور خارجه ایران ترک آمریکا از توافقنامه اتمی را در نامه ای به سایر کشورهای امضا کننده بدینگونه وصف کرد "تحریک آمیز، غیر قانونی و فتنه گر". در این یک ماه که از اعلام آقای ترامپ گذشته است دیپلمات های ایرانی دعوی خود در مورد نا عادلانه بودن پایان دادن برجام را عموماً به مخاطبان بین المللی تقریباً همفکر عرضه کردند. ولی همچنین اذعان کردند که تعهدات سیاسی از سوی رهبران خارجی فقط میتواند بطور محدود برایشان موثر باشد. رهبران ایران اظهار کردند که خود بطور موثر برجام را ترک میکنند مگر اینکه شاهد تبدیل آن تعهدات به اقدامات محسوس شوند.

ایران بطور واضح مطالبات خود از شرکای اروپایی برای زنده نگه داشتن برجام را تعیین کرده است. مطالبه اولیه "ایستادگی" اتحادیه اروپا در مقابل تحریم های آمریکا میباشد. قدرت فرامرزی خزانه داری آمریکا به معنای آن است که میتواند در هر نقطه جهان شرکت ها را برای نقض قوانین یک جانبه آمریکا تنبیه کند. اتحادیه اروپا پیگیر احتمال مسدود کردن این اقدامات در حیطه قوانین خود هستند تا بتوانند شرکت های اروپایی را مصون نگه دارند. این اقدام را در دهه نود میلادی در واکنش به تحریم های آمریکا بر ضد کوبا با موفقیت انجام دادند، ولی چارچوب قانونی آمریکا از آن زمان پیچیده تر شده است.

پیشرفت گروه کوچکی از شرکت های بزرگ اروپایی مانند توتال و پژو که در ایران فعال هستند حیاتی خواهد بود. شرکت خودروسازی فرانسوی پژو برنامه کاهش فعالیت های سرمایه گذاری مشترک در ایران تا ماه اوت را اعلام کرد، که به معنای برگشت از آن تعهد ها است که پس از توافقنامه ۲۰۱۶ متحمل شده بودند. آن غول نفتی، توتال، همچنین بطور عمومی در نظر گرفته است که از توافقنامه کنسرسیوم بین المللی برای توسعه فاز ۱۱ پارس جنوبی خارج شود. قبل از جویا شدن سرمایه گزاران جایگزین شرکت ملی نفت ایران به توتال یک پنجره فرصت کوتاه برای بازنگری این تصمیم داده است. یکی از شرکای چینی در این مورد علاقه نشان داده است. با همان سطح قابل توجه ولی با هیاهوی کمتر خارج شدن احتمالی شرکت های بیمه اصلی اروپایی از تعهدات خود با ایران شکافی بسیار مهم در این بازار ایجاد خواهد کرد.

ایران همچنین جویای ضمانت برای پایداری صادرات نفت و روابط بانکی خود میباشد. در حال حاضر کمتر از یک سوم صادرات ایران به اروپا می رود ولی نقش اساسی نهاد های اروپایی در بیمه، کشتیرانی و پرداخت ها به این معنا است که نفوذ آنها بسیار فراتر از سهمی که دارند خواهند بود. در بانکداری مقامات اروپایی تجارت نفت با استفاده از یورو،

شکل ۱. شاخص سهام (کلیه سهام) تدیکس
۱ ژانویه ۲۰۱۸ تا

خط های اعتبار با بانک های ایرانی و توافقنامه های

همکاری انرژی جدید را در نظر گرفتند. هدف قرار دادن رئیس بانک مرکزی ایران آقای ولی الله سیف بعد از اطلاعیه آقای ترامپ در مورد ادعای کمک به سپاه پاسداران نشان دهنده پیچیدگی های کنونی این تحریم ها میباشد. بانک های اروپایی و مقامات مالی باید این مسیر خطرناک (و احتمالا گران) برای پایداری همکاری مالی معنی دار با ایران داشته باشد.

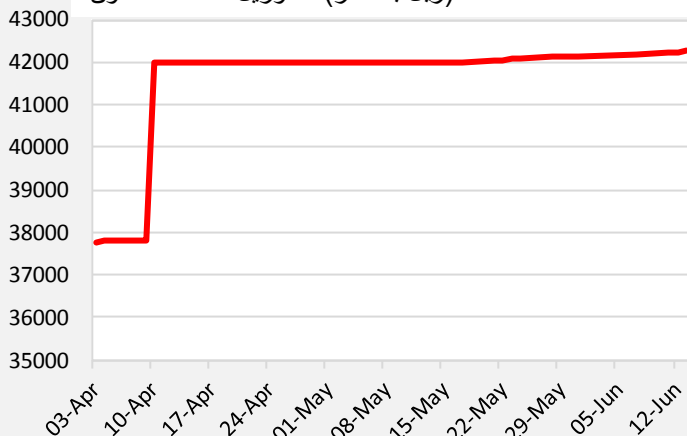
علاوه بر این مقام رهبری اصرار کرده است که نیروی دفاع موشکی و حضور ایران در کشور های منطقه تحت مذاکره قرار نخواهد گرفت. ایشان در یک نطق قابل توجه به مقامات ارشد پافشاری کرد که کنترل قابلیت های دفاعی جمهوری اسلامی را نمیشود تسلیم کرد و اظهار کرد "هیچ دولت عاقلی این کار را نمیکند".

متأسفانه حسن نیت مورد نیاز برای حفظ برجام بیشتر بستگی به موضع نظامی ایران دارد. در حالی که بیرون از مقررات برجام میباشد مخالفت با قابلیت های موشکی و فعالیت های نظامی منطقه ای ایران است که باعث ایجاد شرایط برای ترک آمریکا از برجام شد. برای اینکه سه قدرت اروپایی بتوانند در جوانب مختلف مالی، انرژی و تجاری فواید برجام را فراهم کنند نیاز به انعطاف قابل توجهی از همتایان آمریکایی دارند. با اعلام راه اندازی مجدد غنی

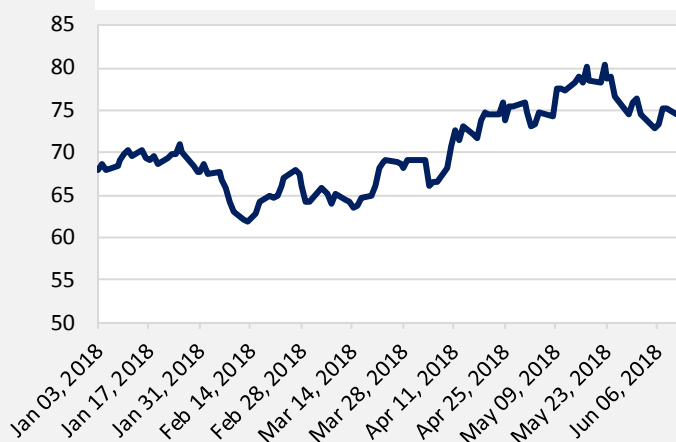
سازی اورانیوم در کارخانه فردو و نصب سانتریفیوژهای جدید در نطنز ایران باعث کاهش آزادی عمل اروپا در این مذاکرات شده است. یک سخنگوی اتحادیه اروپا گفت اظهارات و اقدامات اخیر ایران در مورد برنامه اتمی به خودی خود نقض مفاد برجام به حساب نمیآید، اما مانع رایزنی موثر از سوی دیپلمات های اروپایی در واشنگتن در ایجاد اعتماد در مورد برنامه اتمی شده است.

با این وجود یک نسخه پسا آمریکایی برجام در این مرحله هنوز ارزش مبارزه دارد. مرکز پژوهش مجلس اخیرا در مورد گریز سرمایه یک مطالعه جدید منتشر کرد که در آن تشخیص داده شد در مدت دو سال گذشته ۶۰ میلیارد دلار به خارج ارسال شده است. این مبلغ معادل ۸۳٪ درآمد سالانه غیر صادرات نفتی ایران میباشد و اگر ایران به سوی انزوای اقتصادی پیش برود این مسئله مسلما بدتر خواهد شد. باید فقط به پنج سال پیش نگرید که یادآور شویم چنین انزوایی چه صدمه ای به اقتصاد ایران وارد کرد: کاهش سریع نرخ ارز که باعث افزایش تورم در محصولات وارد شده میشود که منجر به کاهش استانداردهای زندگی برای خانواده های ایرانی کم درآمد و متوسط شده است؛ همچنین بحران جریان نقدینگی در تجارت همزمان با کاسته شدن پر درآمد ترین صادرات و صنایع قادر به دسترسی به ارز خارجی نبودند؛ و رکود اقتصادی در حالیکه سرمایه گذاران خارجی از

شکل ۲. نرخ تبادل ریال به دلار (ریال به دلار) ۱ آوریل ۲۰۱۸ تا کنون

شکل ۳. نرخ روز نفت خام برنت (بدون هزینه حمل تا روی وسیله نقلیه، دلار برای هر بشکه، ۱ ژانویه تا کنون)

معامله های جدید در بخش تولیدات، انرژی و ترابری عقب نشینی میکنند؛ اثرات ناشی از آن در بخش بانکداری همزمان با افزایش نرخ قصور اعتبار، که نمایانگر نسبت های سرمایه بسیار ناکافی و منجر شدن به بحران اقتصادی با خطر قصور مالی گسترده میباشد. پیشرفت در حل و فصل تورم و ثبات سیستم مالی که دولت آقای روحانی با سختی بدست آورده بود میتواند به سرعت لغو شود. احتمال وقوع این سناریوی ناراحت کننده در پیشرفت با شرکای بین المللی در هفته های آینده معلوم خواهد شد، به ویژه در اروپا.

